

JAGODA CIESZYŃSKA

MARTA KORENDO

AGNIESZKA BALA

KOCHAM SZKOLĘ!

**PRZEWODNIK
DLA RODZICÓW**

Symultaniczno-Sekwencyjna Nauka Czytania® jako stymulacja rozwoju intelektualnego dziecka

Pismo pozwala zatrzymać słowa, które zbyt szybko znikają z pola słyszenia, umożliwia powrót do poprzedniego zdania, by zrozumieć ich treść.

Umiejętność czytania staje się czynnością fascynującą, pozwala dzieciom odczuwać własne możliwości, oswajać świat, nie bać się zadań jakie stawia przed nimi szkoła.

Skuteczna i bezstresowa nauka czytania ma ogromny wpływ na wszystkie funkcje psychiczne dziecka. Metoda symultaniczno-sekwencyjna oparta jest na założeniu, że

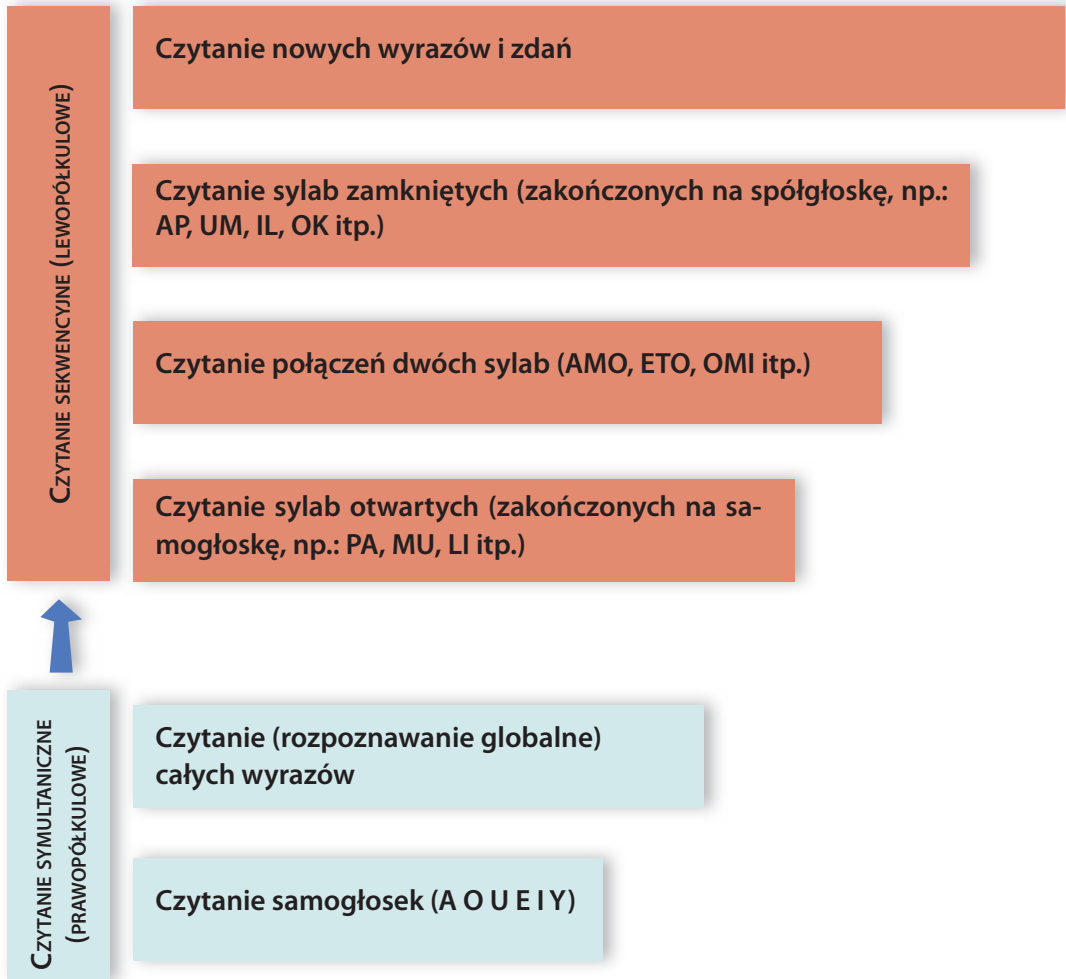
we wczesnych etapach rozwoju dziecka konieczna jest stymulacja obu półkul mózgowych. Proponujemy więc strategie prawo i lewopółkulowe. Nauka czytania ma wpływ na powstanie włókien nerwowych w strukturze spoidła wielkiego (ciała modelowego), łączącego obie półkule mózgu i warunkującego ich współpracę. Chodzi przede wszystkim o część spoidła wielkiego – strukturę

istmus, która kształtuje się wówczas, gdy dziecko uczy się czytać. Nauka czytania ma także wpływ na powstawanie nowych komórek w strukturze hipokampa, który jest odpowiedzialny za zapamiętywanie, a więc warunkuje między innymi przyszłe sukcesy w nauce języków obcych.

Niezwykle ważne jest podkreślenie faktu, że dziecko uczy się pisać tylko takie samogłoski, sylaby, a potem wyrazy, które już potrafi przeczytać. To znacznie ułatwi trudny proces przekodowania języka mówionego na pisany. Pozwoli również w przyszłości budować dzie-

ciom samodzielne teksty, także prozatorskie i poetyckie. Dzieci przestaną bać się pisania ze słuchu, czy pisania z pamięci oraz ortografii.

Etapy nauki czytania wg metody prof. J. Cieszyńskiej przedstawia w sposób syntetyczny schemat:

Uwagi o początkach nauki czytania

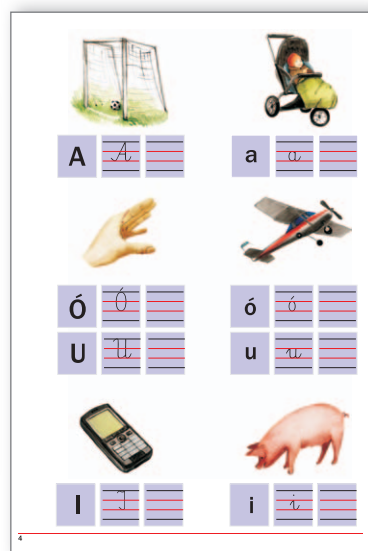
Czytanie samogłosek

Etapem przejściowym między rozpoznawaniem znaczeń, a czytaniem linearnym, jest zapoznanie dziecka z połączeniem litera-dźwięk w obrębie samogłosek. Tylko samogłoski mogą być odczytywane w izolacji (pojedynczo). Spółgłoski są odczytywane tylko w sylabach.

Nauka odczytywania samogłosek oparta jest przede wszystkim o prawopółkulowy, symultaniczny sposób przetwarzania informacji. Polega on na całościowym ujmowaniu obrazu graficznego i dostrzeżeniu związku, czyli wzajemnej relacji znaku i dźwięku. Jest to pierwszy etap nauki czytania. Odczytywanie liter, odpowiadających samogłoskom w kontekstach, jest właściwe dla prawopółkulowego przetwarzania informacji wzrokowej i słuchowej. Innymi słowy połączenie obrazu graficznego ze znaczeniem, związane jest z ujęciem globalnym. Oczywiście dziecko nie jest w stanie samodzielnie dostrzec relacji między literami/dźwiękami, a sytuacjami (znaczeniami). Należy pokazać związki: samogłoska – zdarzenie przedstawione na ilustracji.

Istotne w proponowanym podejściu metodologicznym jest także przygotowanie do zrozumienia, że różne sytuacje mogą być nazwane przez taką samą samogłoskę. Jest to ważny etap, umożliwiający późniejsze samodzielne czytanie i tworzenie tekstów.

! **Obraz samogłoski (litera) odnosi się do całej przedstawionej na ilustracji sytuacji, nie do pojedynczego rysunku. Nie może to być rysunek, np. auta do ilustracji głoski *a*.**

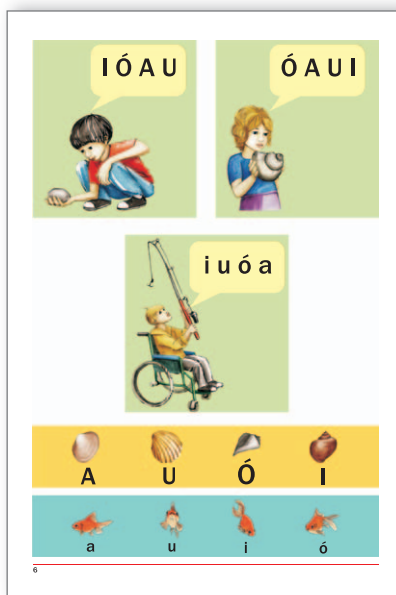
Naukę czytania samogłosek realizuje się w trzech etapach:

- powtarzania,
- rozumienia,
- samodzielnego nazywania.

W pierwszym etapie zadaniem dziecka jest powtarzanie głosek, odczytywanych przez dorosłego. Zwrócenie uwagi na układ ust podczas wymawiania samogłosek, ma ułatwić proces zapamiętywania, jaki dźwięk przyporządkowany jest poszczególnym obrazom graficznym (literom).

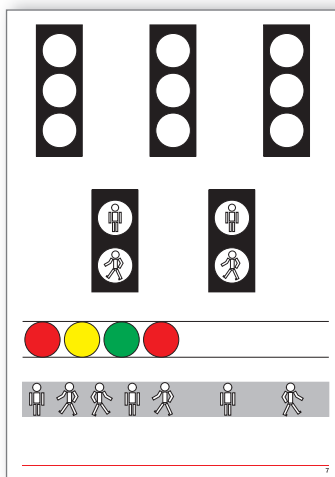
Etap rozumienia realizowany jest poprzez wskazywanie lub podawanie odczytywanych przez dorosłego samogłosek. Jako podpowiedź służy także odwołanie się do układu ust podczas wypowiedzania głoski. Wówczas dziecko może samodzielnie odnaleźć odczytaną/pokazaną przez dorosłego literę. Aktywność własna, zakończona sukcesem, jest koniecznym warunkiem utrwalania śladów pamięciowych, wzbudza motywację do kontynuowania działania. Samodzielne dochodzenie do rozwiązania zadania buduje wiarę we własne możliwości. Bez pozytywnych emocji trudno jest optymalizować proces nauczania czytania.

Dalszy etap nauki czytania – to zamiana ról, umożliwiająca osiągnięcie etapu nazywania samogłosek, czyli samodzielnego czytania. Dziecko odczytuje samogłoski lub nazywa przedstawione na ilustracjach sytuacje. Zadaniem dorosłego jest wskazanie odpowiadającej głosce litery.

Początkowy etap nauki czytania – sekwencje samogłosek. Przykładowe strony z podręcznika *Kocham szkołę!*

Najpierw dziecko odczytuje pojedyncze litery, oznaczające wypowiedziane samogłoski. Potem wprowadzone zostają sekwencje liter – najpierw tych samych, np. dziewczynka śpiewa: A A A lub chłopiec mówi: E E, potem także różnych, np. kotek czyta: Y I E U O A. Jest to bardzo ważny etap stopniowego przechodzenia od całościowego (globalnego, symultanicznego) czytania prawopółkulowego do sekwencyjnego (analitycznego) czytania lewopółkulowego. Oczywiście sekwencje te są łatwe do identyfikowania, chodzi jednak także o kształtowanie odpowiedniego kierunku czytania (od lewej strony kartki do prawej) oraz o dokładne odczytanie tylu samogłosek, ile zostało zapisanych.

Naukę czytania wspomagają liczne ćwiczenia myślenia lewopółkulowego (sekwencyjnego). Przykładowe ćwiczenie z Zeszytu 1

Globalne rozpoznawanie wyrazów

Zapoznanie dziecka z globalnymi, wzrokowymi reprezentacjami słyszanych słów, następuje równoległe z nauką sylab otwartych. Za tak zwane globalne czytanie odpowiedzialne są struktury półkuli prawej, opracowującej całościowo spostrzegane bodźce.

Naukę globalnego czytania rozumiemy jako swoistą stymulację funkcji prawopółkulowych. Nie bez znaczenia jest również fakt, że z takim prawopółkulowym czytaniem mamy do czynienia w zaraniu powstania pisma.

Rozpoczynamy naukę od zapoznania dziecka z obrazem słów: PANI, JĘDREK (imię dziecka), np. MIŁOSZ (imię rodzeń-

stwa), MARTA (np. imię koleżanki).

Można taki sposób postępowania powtarzać wobec nowych rzeczowników, takich jak np. zabawki, napoje, pokarmy, części ubrania, pojazdy. Aby dziecko mogło szybko przejść do czytania zdań, warto wprowadzić podstawowe czasowniki: PIJE, JE, JEDZIE, IDZIE.

Czytanie sylab otwartych

Czytanie sylab wymaga sekwencyjnego, lewopółkulowego przetwarzania informacji. Jest czytaniem liniowo (linearne) uporządkowanych dźwięków mowy. Istotne jest tu bowiem ujęcie relacji (związku) między zmieniającymi się samogłoskami, a stałym elementem, jakim jest znak spółgłoski w każdym zestawie (paradygmacie). Rozpoczynamy wprowadzanie sylab zgodnie z zasadą rozwojową, co oznacza, że jako pierwsze poznaje dziecko sylaby zbudowane ze spółgłosek, które najwcześniej pojawiają się w rozwoju mowy, takich jak p, m, b, t, d. Zachęcamy dziecko do spontanicznego czytania sylab, które wyciągamy z kolorowych pudełek, woreczków, kubeczków.

MI MI MI

PU PU PU

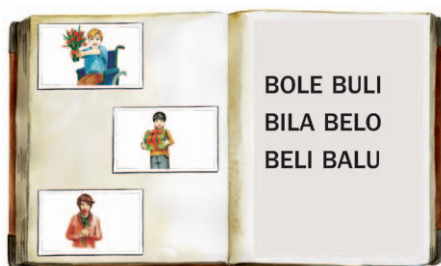
Sylabom nadawane są znaczenia, np. *MI MI MI - tak śpiewa pani, PU PU PU - tak mówi jeżyk*, itp. To nadawanie znaczeń jest ważnym etapem przygotowującym dzieci do nauki języka obcego.

Czytanie połączeń dwóch sylab

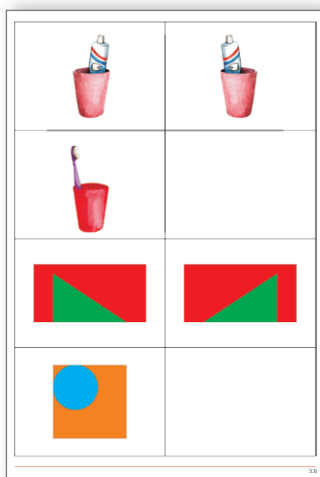

Najłatwiejsze, a więc warunkujące szybki sukces w nauce, jest czytanie dwóch sylab. Taki „pseudowyrząd” (sztuczny wyraz) składa się z samogłoski i sylaby otwartej (zakończonej samogłoską). Te sylaby wymagają przetwarzania linearnego, w kierunku od lewej do prawej strony. Ćwiczenia w odczytywaniu tych sylab są niezwykle ważne dla dzieci lewoocznych, leworęcznych, ze skrzyżowaną lateralizacją. Połączeniom dwóch sylab także nadawane są znaczenia. Dorosły zachęca dzieci do samodzielnego wymyślania sytuacji, w których ktoś mówi APE, ULO, ESY. W ten sposób dzieci uczą się kreatywnego myślenia.

Następnie dzieci zapoznają się także z połączeniem dwóch sylab otwartych, np. MAPI, KOLU, SEMY.

Czytanie sylab zamkniętych

Dla wszystkich dzieci z przedłużonym czasem kształtowania się dominacji stronnej odwrócone sylaby, czyli zakończone na spółgłoskę, są trudne do zróżnicowania. Najczęściej dzieci czytają AP jako PA, i mówią – te sylaby są takie same, mają takie same litery. Dlatego tak ważne są dodatkowe ćwiczenia odwracania wzorów.

Gdy dziecko już zrozumie, że należy także zwracać uwagę na kolejność odczytywania sylab – jest gotowe do ostatniego etapu, czyli czytania tekstów.

Ćwiczenie kształtujące umiejętność odwracania wzorów. *Kocham szkołę!* - Ćwiczenia, zeszyt 1

Czytanie tekstów (nowych wyrazów i zdań)

Umiejętność czytania sylab otwartych, zamkniętych i połączeń dwóch sylab oraz możliwość rozpoznania globalnego zapisanych czasowników pozwoli na samodzielne czytanie nowych tekstów. W podręczniku *Kocham szkołę!* teksty zbudowane są z sylab, które dziecko już poznało. Stopniowo teksty stają się dłuższe, ale zawsze są one zbudowane ze znanych dziecku sylab. Dzięki takiemu zabiegowi, pierwszoklasiści są przygotowani do czytania ze zrozumieniem, przeżywają radość samodzielnego odkrywania znaczeń i uczą się kreatywnego myślenia. Taki sposób czytania pozwoli każdemu dziecku uczyć się w przyszłości z podręczników i poznawać z radością języki innych narodów.

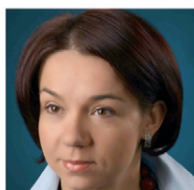
Prof. dr hab. Jadwiga Cieszyńska

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Psycholog, logopeda, językoznawca. Prowadzi badania naukowe obejmujące zagadnienia dotyczące wczesnej nauki czytania, problemów związanych z dysleksją, dwujęzycznością i dyglosją, nabywania i rozwoju systemu językowego dzieci niesłyszących, metod diagnozowania dzieci z zaburzeniami komunikacji językowej (autystycznych, z alalią, z afazją, z zespołem Aspergera, z porażeniem mózgowym oraz obniżeniem sprawności intelektualnej) i metod badania rozwoju funkcji poznawczych u dzieci w wieku niemowlęcym, poniemowlęcym i przedszkolnym.

Jest członkiem: Rady Naukowej Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, Stowarzyszenia Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niesłyszących i Autystycznych „Effatha” oraz jego opiekunem merytorycznym, Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

Pełni funkcje Zastępcy przewodniczącego Komisji Zaburzeń Mowy przy Polskim Komitecie Językoznawczym PAN oraz Członka Zarządu Polskiego Towarzystwa Logopedycznego.

dr Marta Korendo

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Filolog polski, logopeda, terapeuta dzieci z zaburzeniami komunikacji, w tym z zespołem Aspergera, autyzmem, niedosłuchem, dysleksją, upośledzeniem. Była nauczycielem języka polskiego. Pracowała jako terapeuta w Zespole Diagnostyki i Terapii w Krakowie. Od wielu lat stosuje z powodzeniem wczesną naukę czytania prof. Jagody Cieszyńskiej podczas zajęć z dziećmi z różnymi zaburzeniami rozwojowymi, w tym dyslektycznymi i zagrożonymi dysleksją. Jest współautorką książki **Wczesna interwencja terapeutyczna** oraz autorką pomocy dydaktycznych serii **Stymulacja i terapia** (wyd. WIR). Przygotowuje studentów Uniwersytetu Pedagogicznego do pracy z dziećmi z zaburzeniami rozwoju, prowadzi szkolenia dla nauczycieli i terapeutów z zakresu m.in. stymulacji rozwoju, wczesnej interwencji, nauki czytania oraz zapobiegania i terapii dysleksji.

Agnieszka Bala

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rabce-Zdroju

Logopeda, specjalista surdologopedii, pedagog specjalny, terapeuta, nauczyciel wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego, metodyk symultaniczno-sekwencyjnej metody wczesnej nauki czytania Jagody Cieszyńskiej. Przez 16 lat zajmowała się dziećmi z zaburzeniami rozwojowymi. Prowadziła zajęcia z grupą dzieci w wieku przedszkolnym, uczyła w klasie zerowej oraz w klasach I-III. W Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Rabce-Zdroju prowadzi Gabinet Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka. Prowadzi konsultacje i szkolenia dla terapeutów, nauczycieli i rodziców. Zajmuje się terapią dzieci z wadą słuchu, autyzmem, alalią oraz dziećmi z trudnościami w czytaniu i pisaniu. Współpracuje z Zespołem Diagnostyki i Terapii Języka w Krakowie. Przygotowuje studentów Wydziału Humanistycznego (kierunek polonistyka z logopedią) Uniwersytetu Pedagogicznego do pracy z dziećmi z zaburzeniami językowymi i rozwojowymi, prowadzi ćwiczenia na kierunku Wczesna interwencja terapeutyczna.

WIR

WYDAWNICTWO WIR

30-686 Kraków

ul. Podedworze 20

tel./fax 12 658 66 85

e-mail: wir@wir-wydawnictwo.com

www.wir-sklep.pl

www.wir-wydawnictwo.com

ISBN 978-83-62739-21-9

9 788362 739219